

Onder druk van het lot laten we soms lelijke kanten zien

PEER WITTENBOLS

schrijver van *Donna Donna* en *Winterbloemen*

Peer Wittenbols (1965) is een van de opvallendste Nederlandse toneelschrijvers van de laatste jaren, met stukken die de worstelingen van zijn generatie weergeven. Voor Orkater schreef hij *Donna Donna*, een rauw, maar poëtisch verhaal over troost in tijden van rouw, een mengeling van ontroerende, live uitgevoerde muziek

en gitzwarte humor. Voor Theatergroep Suburbia schreef hij een indringende en bij vlagen hilarische tekst over vier vrouwen die na ongedeerd uit hun gecrashte auto te zijn gekropen keihard met elkaar in botsing komen. Beide voorstellingen zijn eind november kort na elkaar in de Stadsschouwburg te zien. ➤

De Volkskrant noemde hem “een leedschrijver die is gefascineerd door het noodlot”. Toch ziet Wittenbols het leven allesbehalve als een tranendal. Zijn stukken zijn altijd hoopvol, hebben een flinke dosis humor als smeermiddel en spreken dan ook een breed publiek aan. Maar wat is er toch zo fascinerend aan ons geploeter? Wittenbols: “Op het toneel ben ik vooral geïnteresseerd in hoe mensen van redelijk gewone komaf in barre tijden het noodlot het hoofd bieden en ondanks allerlei tegenslag overeind proberen te blijven. Dat vind ik interessanter dan wanneer mensen slachtoffer worden van elkaar. Ik zal ook niet zo snel een detective of thriller schrijven, waarin personages elkaar naar het leven staan. De mensen in mijn stukken gaan niet ten onder, maar krijgen het wel hard te verduren. Ik wil laten zien hoe ze, samen met anderen, het tij trachten te keren en er het beste van proberen te maken.”

Wittenbols is niet alleen een van de opvallendste, maar zeker ook een van de productiefste toneelschrijvers; meer dan vijftig teksten verschenen er tot nu toe van zijn hand. Maar wat nou een typisch Wittenbolsiaanse tekst is, blijft lastig om te zeggen. Wittenbols: “Dat zou betekenen dat ik een soort procedé handhaaf, een systematische werkwijze waarin sommige dingen wel of juist niet kunnen worden opgeschreven. Dat is natuurlijk niet zo. Ik streef ernaar om acteurs en regisseurs de ruimte te bieden voor interpretatie. Ik laat in mijn stukken de personages net niet hardop zeggen wat ze denken. Of zelfs dat niet eens precies weten. Met dat gegeven kan een acteur spelen. Wat ik ook fascinerend vind is hoe wij in het dagelijks leven eigenlijk voor de vuist weg spreken, gebruikmakend van woorden die ons ter plekke voor de geest komen. Zo improviseren we ons al pratend door ons verhaal. Dat levert soms merkwaardige, maar ook mooie en onthullende zinsconstructies op, een beetje zoals kinderen of mensen die bijna te moe zijn om te praten zich uiten. En ik vind het leuk om te ontdekken hoe een personage spreekt, wat zijn jargon is en hoe hij zich met taal door het leven knutselt.”

In de loop der jaren werden de stukken van Wittenbols door een keur aan acteurs en actrices op de planken gebracht. Maar die moeten wel uit het juiste hout gesneden zijn. Wittenbols: “Het moeten in ieder geval acteurs zijn die van taal houden, die heel goed en precies in hun tekstbehandeling zijn. Regisseurs Rob Ligthert, met wie Wittenbols al vele jaren samenwerkt, en Lidwien Roothaan zijn daar zeer nauwkeurig in. Juist omdat de zinnen vaak expres niet helemaal juist zijn, moet de volgorde van de woorden exact worden weergegeven zoals het staat geschreven. Anders krijg je alsnog een inwisselbare zin. Spelers moeten daar de lol en schoonheid van inzien. Ik hou bovendien van acteurs die graag samenspelen, die elkaar de ruimte geven. Mijn stukken kun je zien als partituren, die je gezamenlijk over het voetlicht moet brengen. Ik schrijf ze op de huid van de acteurs of actrices, ik begin niet aan een stuk voor ik weet wie het gaat spelen. Gedurende het ➤

Orkater Donna Donna

Peer Wittenbols schreef een rauw, poëtisch verhaal over troost in tijden van rouw. Samen met de door Martin Fondse geschreven en live uitgevoerde muziek leidt dit tot ontroerend muziektheater met gitzwarte humor. Donna is amper twintig jaar oud, als haar verloofde sneuvelt op een missie in oorlogsgebied. Haar vader Angelo en stiefmoeder Coco nemen haar in huis, maar weten al snel niet meer hoe ze Donna bij moeten staan. De wanhoop nabij roept Coco de hulp in van Pam, Donna's biologische moeder. De twee gezworen vijanden moeten plots de handen ineenslaan om Donna te redden.

regie: Lidwien Roothaan

spel: Ria Marks, Lieke Rosa Altink en Yara Alink

woensdag 23 november, 20.15 uur
Stadsschouwburg

➤ maakproces lees ik een- of tweemaal met acteurs en regisseur de tekst. Dat zijn hele belangrijke ijkpunten, omdat een acteur op zo'n moment ontdekt of alles aan zijn rol ook echt klopt. Ik vind het prettig als acteurs daarover met mij in discussie gaan, dat ze hun personage verdedigen, dat ze suggesties doen, dat ze het engagement hebben om het op te nemen voor het personage dat ze spelen.”

De teksten van Wittenbols ontstaan doorgaans vanuit een persoonlijke belevenis of een anekdote uit zijn directe omgeving. Voor *Winterbloemen* werd hij op het spoor gezet door twee gebeurtenissen. De eerste was toen hij een aantal jaren geleden met Rob Ligthert 's avonds laat met flinke vaart over de snelweg reed en er plotseling een grote roofvogel voor hun auto opdook. Wittenbols: “In een fractie van een seconde wisten we: nu zijn we aan de beurt. Maar net op het moment dat het dier ons zou raken, zwenkte het een andere kant op. Met de schrik in ons lijf reden we daarna een stuk langzamer en juist daardoor waren we attent genoeg om te zien dat een paar honderd meter verderop het verkeer stilstond als gevolg van een aanrijding. Zonder die vogel waren we waarschijnlijk vol op die file ingereden. We ontsnapten in korte tijd tweemaal aan het noodlot. Dus toen we op onze plek van bestemming aankwamen, hebben we eerst maar een paar biertjes gedronken. De tweede gebeurtenis is een verhaal van een kennis, die met vier vrienden betrokken was bij een eenzijdig auto-ongeluk. Op weg naar een feest waren ze over de kop geslagen. Wonder boven wonder was iedereen ongedeerd. In eerste instantie wilden ze het feest afzeggen, maar eenmaal van de schrik bekomen bedachten ze dat juist dit het moment was om het leven te vieren. Het werd uiteindelijk een onvergetelijke avond met veel drank en wederzijdse bekentenissen.”

De twee voorvallen vormden de basis voor een stuk over vier vrouwen, die na een auto-ongeluk een gedenkwaardige en bewogen nacht beleven waarin zo goed als niets onbesproken blijft. Wittenbols: “Voor *Winterbloemen* heb ik af en toe stiekem de gesprekken van mijn vrouw en haar vriendinnen afgeluisterd. Daardoor ging ik nadenken over wat nou eigenlijk het wezenlijke verschil is tussen mannen- en vrouwengesprekken. Want daarover doen nogal wat vooroordelen de ronde. Terwijl

gesprekken tussen vrouwen op z'n minst zo gewaagd, ondeugend of smerig kunnen zijn als die tussen mannen. De lol van schrijven is natuurlijk ook om te kijken waar de grens ligt. Ik bezig geen grofheden als doel op zich, maar het interesseert me wel hoe mensen, omringd door de veiligheid van vrienden en bekenden en onder druk van het noodlot, soms lelijke kanten laten zien of vreselijke dingen zeggen.”

Donna Donna is een rauw, maar poëtisch verhaal over troost in tijden van rouw. Ontroerend muziektheater met stevige woorden, gitzwarte humor en meeslepende livemuziek van pianist en componist Martin Fondse. Een heel andere voorstelling dan *Winterbloemen* aldus Wittenbols: “*Donna Donna* is ontstaan vanuit het verlangen van regisseuse Lidwien Roothaan en actrice Ria Marks om na heel lang weer een voorstelling samen te maken. Er is heel veel ruimte voor muziek en mime. Dat vraagt een heel andere manier van schrijven. Je moet als auteur hiaten laten vallen voor wat er met muziek of beweging verbeeld kan worden. *Winterbloemen* is traditioneler van vorm, een well-made play, waarbij je van a, via b naar c gaat. *Donna Donna* is veel associatiever. Er zijn scènes die misschien maar negen woorden bevatten, daar waar het bij een 'normaal' stuk negen pagina's zouden zijn. Het schuurt meer tegen poëzie aan. Ik heb ook regelmatig contact met Martin. Grappig, want we kennen elkaar nog van de middelbare school in Brabant. We hebben weleens tegen elkaar gezegd dat het leuk zou zijn om samen iets te doen. Leuk dat het nu dus gebeurt bij Orkater. Ik krijg letterlijk iedere dag geluidsfragmenten van Martin toegestuurd. Dan merk je ineens hoe het stuk een voor- en achterkant krijgt.” ✖

Theatergroep Suburbia Winterbloemen

In *Winterbloemen*, een indringende nieuwe voorstelling over vriendschap, levensdrift en eindigheid van schrijver Peer Wittenbols en regisseur Rob Ligthert, knallen vier vriendinnen met hun auto's op elkaar in een sneeuwstorm. Ze zijn gelukkig ongedeerd en wachten op hulp. Het wordt een gedenkwaardige en bewogen nacht waarin zo goed als niets van het leven onbesproken blijft. Maar zou het kunnen dat de klap zo hard was dat ze nog niet in de gaten hebben dat ze er niet meer zijn? Met Susan Visser, Lot van Lunteren, Astrid van Eck en Anneke Blok, die onlangs tijdens het Gala van de Nederlandse Film haar derde Gouden Kalf ontving.

vrijdag 25 november, 20.15 uur
Stadsschouwburg

“Wittenbols en Ligthert staan garant voor kwalitatief, eigentijds theater over het geploeter van de moderne mens.”

HET PAROOL ★★★

“Rijk materiaal heerlijke scènes”

DE TELEGRAAF★★★★